

Відокремлені уточнювальні члени речення

8 клас

Презентацію підготувала
вчитель української мови та
літератури

Одеської ЗОШ №45

Берлюк Юлія Володимирівна

Уточнювальні члени речення
відповідають не просто на питання
о л и? д є? щ о? і т. д., а на питання **коли**
саме? **де саме?** **як саме?** **який**
саме? **що саме?** і под.

Уточнювальні члени речення **ЗАВЖДИ**
відокремлюються. В усному мовленні їх
виділяють **паузою** і відповідною
уточнювальною інтонацією, на письмі
комами, рідше – **тире.**

Наприклад:

*(Де?) Тут, (де саме?) серед степової тиші,
казка сама просилася в слова (І.Цюпа).*

*(Коли?) Давно, (коли саме?) в дитячий любий
вік, в далекому рідному краї я чула казку (Л.
Українка).*

Уточнювальні члени речення можуть бути
непоширеними і поширеними

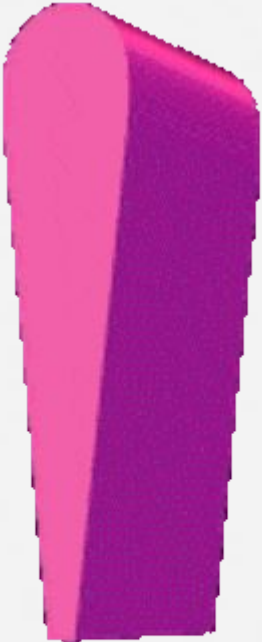
*За рікою і тут, на березі,
починалось життя (Ю.
Збанацький).*

*А там, за сивою горою, зоріє
Українонька моя (М.Воробей).*

Слід розрізняти уточнювальні члени речення й відокремлені.

Уточнювальними називають члени речення, що мають додаткове значення, уточнене стосовно того члена речення, з яким вони зв'язані однією синтаксичною функцією, тобто виступають тим самим членом речення, проте вони не є однорідними (не допускають підстановки сполучника **і**).

Уточнювальними можуть бути не тільки другорядні члени, а й головні члени речення.

Найчастіше уточнюються

обставини місця й часу:

Того ж дня, (коли саме?) після уроків, відбулася урочиста лінійка;

рідше — обставина способу дії:

Жваво, (як саме?) з юнацькою енергією, заходився Семен ставити хатину (М.Коцюбинський);

означення:

Над Оболонню висять низько білі, (які саме?) аж прозорі, хмарки (І. Нечуй-Левицький);

додаток:

Від вас, (від кого саме?) учителів, значною мірою залежить доля дітей;

присудок:

Хлопець за два роки змінився, (що саме зробив?) виріс, змужнів (О.Харпатьяко).

ЗАУВАЖТЕ!

- Якщо обставини різні за значенням (одна обставина часу, а друга – місця чи навпаки), то кому між ними **не ставимо**.

Наприклад:

Серед ночі над степом ані хмаринки (В. Підмогильний).

- Ніколи не буває уточнення до прислівника **ДЕСЬ**. Прислівник десь вказує на невизначеність місця, тому й уточнення при ньому не може бути.

Наприклад:

Десь за річкою гув болотяний бугай (Г. Тютюнник).

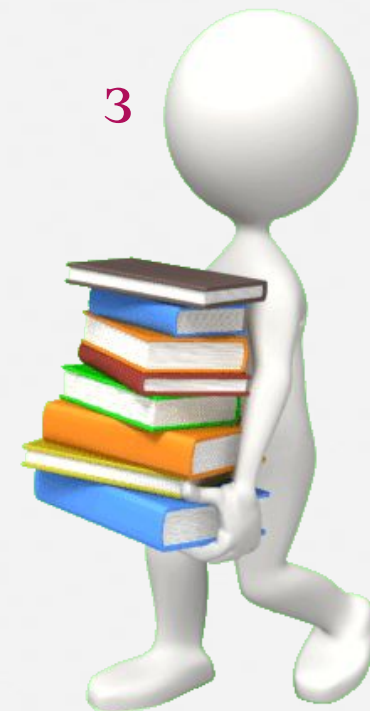
Уточнювальні члени можуть вводитися в речення за допомогою слів як, тобто, цебто (себто), або (= тобто), чи (= тобто), а саме, наприклад, зокрема, у тому числі, особливо, навіть, хіба що й под.

Такі слова відокремлюються разом уточнювальними членами речення.

Наприклад:

Людам хотілося жити, тобто творити, працювати (О.Довженко).

3

Слід відрізняти розділові сполучники АБО, ЧИ з пояснювальними сполучниками АБО, ЧИ (= ТОБТО)

ПОРІВНЯЙМО

Вальдинеп, або лісовий кулик, – благородна птиця (Остан Вишня).

*Відвага мед п'є **або** сльози лє (Народна творчість).*

Увага!

Не слід плутати уточнювальні підмети чи додатки з відокремленими прикладами, вираженими власною назвою, які уточнюють означуване слово - загальний іменник.

Наприклад:

Сусід мій, (який?) Григорій Шиян, вирішив не покидати своєї старої хати... (О. Довженко).

Треба мати на увазі, що іноді виділення тих чи інших членів речення як уточнювальних залежить від того, який зміст вкладає автор у своє висловлювання. Відповідно до цього і вимовляються вони з різною інтонацією, відокремлюються або не відокремлюються комами.

(Де?) Десь далеко, (де саме?) за темною смугою лісу, обізвався грім (С. Васильченко).

ПОРІВНЯЙМО:

(Де?) Далеко за річкою блиснуло щось (М. Коцюбинський).

В даному реченні *смуга лісу* бачиться як щось далеке, тобто вислів за темною смугою лісу виступає як синонімічний до обставини далеко.

В цьому реченні *річка* мислиться як близький предмет, а дія відбувається далеко за нею.

Вправа на закріплення

Спишіть речення, поставте потрібні розділові знаки, підкресліть уточнювальні члени речення.

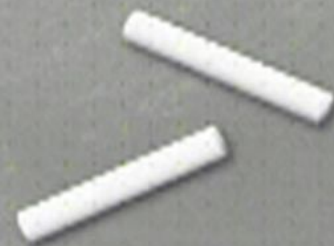
- 1. Тоді восени майже в кожній хаті жили перепели (О. Гончар).*
- 2. Коло діда на старому яблуневому пні сидів його давній товариш і побратим Григорій (О. Довженко).*
- 3. Данилко радо з підскоком біг до сусідів (Петро Панч).*
- 4. Під синім склепінням високого неба розкинувся широкий аж до самого обрію степ (Ю.Бедзик).*
- 5. Десь на дні мого серця заплела дивну казку любов (П. Тичина).*
- 6. Людям хотілося жити, тобто творити працювати (О. Довженко).*
- 7. Терміни чи спеціальні слова вживаються для точного найменування певного наукового поняття (З підручника).*

Перевірте себе

1. Тоді, восени, майже в кожній хаті жили перепели (О. Гончар)
2. Коло діда, на старому яблуневому пні, сидів його давній товариш і побратим Григорій (О. Довженко).
3. Данилко радо, з підскоком, біг до сусідів (Петро Панч).
4. Під синім склепінням високого неба розкинувся широкий, аж до самого обрію, степ (Ю. Бедзик)
5. Десь на дні мого серця заплела дивну казку любов (П. Тичина)
6. Людям хотілося жити, тобто творити, працювати (О. Довженко)
7. Терміни, чи спеціальні слова, вживаються для точного найменування певного наукового поняття (З підручника)

Дзякую за ўвагу!

Використані джерела

- ❖ <https://lifeo.ru/gifki-dlya-prezentacii-bolshaya-kollekciya-gif-dlya-powerpoint/>
- ❖ <http://www.myshared.ru/slide/1156224/>
- ❖ <https://presentation-creation/powerpoint-templates.html>
- ❖ http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1215&T=10&lng=1&st=0
- ❖ https://webpen.com.ua/pages/Syntax_and_punctuation/separated_parts_of_the_sentence.html
- ❖ Українська мова : підруч. для 8 класу загальноосвіт. навчальних закладів / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова. — К.: Літера ЛТД, 2016. - 296 с.
- ❖ Глазова О.П. Українська мова: підруч.для 8 кл. загальноосвіт навч. закл. / О. П.Глазова. - Х.: Фоліо, 2016.-288с.